

Křesťané a světská moc

Jaký postoj má křesťan zaujímat ke státní moci? Tato otázka je stará jako křesťanstvo samo. Pro nás je živá v podmínkách demokratického zřízení, v éře vyostřeného střetu uvnitř západních společností, a také mezi Západem a Ruskem, v letech pandemie a souvisejících vládních opatření. Vynořují se výbušné otázky, např.: Co dělat, když vláda vydává nařízení, jež podvazují život? Smí stát nařídít očkování? A obecněji: Smí křesťan nadávat na vládu? Má se zapojovat do občanských aktivit? Má chodit k volbám? Jakou stranu volit? Smí ve volbách kandidovat? Patří politická témata na kazatelnu? Nechceme nikomu diktovat konkrétní politická přesvědčení; i jako bratři a sestry můžeme zastávat různé politické pozice. Z biblického slova chceme spíše vynést základní souřadnice, které nám mohou pomoci v orientaci: Zaprvé, stát je nedílnou a nedokonalou součástí nedokonalého světa. Zadruhé, víra v Otce nebeského nás nevyvazuje z pozemských úkolů. Zatřetí, vedle světské moci, ba vysoko nad ní stojí moc Boží.

Pozemský stát

Na otázku, zda mají Židé platit daně Římanům, tehdejším vládcům, odpovídá Ježíš: „*Odevzdejte, co je císařovo, císaři, a co je Boží, Bohu*“ (Mt 21,15-21). Připomíná všední skutečnost: snad jen s výjimkou rajských počátků vždycky lidé žili v nějakém politickém kontextu. Praotcové Izraele se potýkali s králi a říšemi; jejich potomci po staletí otročili v Egyptě; král David si podmanil sousední národy a zajistil Izraeli mír; jeho potomek Ježíš žil a trpěl v zemi okupované Římany.^a

Bible neskrývá lesk ani bídu lidské moci. Království, jež mělo Izraeli přinést úlevu od chaosu doby soudců, bylo už v základech zaměřené proti vládě Boží i proti lidské svobodě.^b David byl král podle Božího srdce, jeho příběh ale zároveň klasicky ilustruje slabosti mocných; Šalamoun, moudrý soudce a stavitel chrámu, se projevil jako svůdce a tyran.^c Vlády nejen budí respekt pro svou důstojnost a prospěšná díla; mnohdy také nahánějí strach a působí utrpení. Nejsou jen vrchnosti dobré, které se snaží chránit slabé a zlé držet na uzdě; Bible mluví i o vrchnostech nelidských, ba démonických, které utlačují a uchvacují, rouhají se pravdě a Bohu.^d Ideální vládu vidí Bible až v mesiášské budoucnosti!^e

Neztrácejme trpělivost a nepropadejme strachu ani vzteku, když vidíme omyly či lži, slabost či zlovůli mocných: neděje se nic nového pod sluncem. Stejně tak se varujme sektářské oddanosti politickým vůdcům a programům, nadějí nekriticky skládaných ve sliby či sebe prezentaci politiků: i mocný člověk je slabý; ne každý pozemský problém má lidské řešení; „vláda silné ruky“ končíva rozvratem. Naděje křesťana je v Ježíši! Jeho kříž a panování dosvědčujme - i naší společnosti a jejím představitelům.

Podřízenost světským řádům

Když Ježíš říká: „*Odevzdejte, co je císařovo, císaři, a co je Boží, Bohu*“, vede nás k víře a lásce vůči Pánu Bohu, a zároveň k podřízenosti lidské vládní moci. Lidé v moci postavení - ať to vědí, nebo ne - jsou totiž v Božích službách a také Bohu, nejen lidem, se odpovídají.

Podle apoštola Pavla^f jsou různé světské autority – jmenuje finanční, policejní, soudní – Bohem ustanoveny, aby v neřádném světě pomáhaly chránit řád: aby trestaly zlé a odměňovaly dobré.

^a Gn 12,10nn; 14; 20 | Ex 1-14 | 2S 7-10 | L 2,1-5; 23,1nn

^b Sd 21,15; 1S 8,1-5 | 1S 8,7-18

^c 1S 16,7; 2S 7; 2S 11; 13; 1Kr 1 | 1Kr 11,7-11; 12,3

^d Ř 13,4n; Jr 22,15n | Zj 13; Ez 34,1-6; Abk 1,7-17; Da 7,1-12

^e Iz 11,1-10; Da 7,13nn; L 1,51-55; 1K 15,24n

^f Ř 13,1-10

Máme proto dávat, co jsme komu povinni, „*daň, komu daň, clo, komu clo, úctu, komu úctu, čest, komu čest*“, a bližnímu lásku. Také Petr^g nabádá Kristovy následovníky, aby odolali svodu anarchie, a byli každý na svém místě poctivými lidmi; aby žili v úctě a lásce, a je-li to nutné, aby ve stopách trpícího Krista pro dobrou věc snesli i útlak. Písmo žádá, aby se církev za vládcce modlila; máme prosit, abychom mohli pokojně plnit své poslání - připomínat všem, včetně pánů, že Ježíš je Pán a Spasitel.^h

Podřízenost světským řádům je podřízeností Božímu řádu. Podřízenost občana vládě, daňového poplatníka finanční správě, nebo např. cestujícího průvodčímu a žáka učiteli představuje jistě různé podoby podřízenosti (zaplacení daně, dodržování pravidel přepravy, žákovský respekt), slouží však vždy k uchování řádu, v němž lze dobře žít. Podřízenost je přitom vzájemná (i policista platí ve vlaku jízdné, i starosta podléhá dopravnímu značení, atp.). Podřízenost je respektem ke zděděné tradici, ale také odvahou k nápravě neřádů. Může znamenat aktivní účast na politickém dění – samozřejmě, jak je komu dáno: informovat se o dění; kultivovaně diskutovat; účastnit se občanských aktivit; chodit k volbám; dát se povolát na kandidátku, převzít odpovědnost. První politickou povinností církve je nestranná modlitba díky a přímluv za všechny lidi včetně politiků.

Podřízenost Bohu

Ježíšovo „*Odevzdejte, co je císařovo, císaři, a co je Boží, Bohu*“ můžeme v biblické tradici nakonec číst jako odmítavé stanovisko vůči přemrštěným či nelegitimním nárokům světské moci: Aťsi státu třeba i patří naše daně, naše srdce patří Bohu! To u vědomí, že i mocné bude Bůh ve svém čase soudit.ⁱ

Když farao přikázal porodním bábám topit novorozence, vzepřely se pro bázeň Boží příkazu a svou disidentskou činnost zamluvily; apoštolové se zas odmítli podřídit židovské veleradě, která zakázala kázat evangelium: „*Boha je třeba poslouchat, ne lidi*.“^j Bible opakovaně vypráví o pasivním odporu a utrpení, někdy o otevřené revoltě zbožných proti modlářským a zotročujícím autoritám.^k Specificky biblickou tradici představuje prorocká kritika elit.^l Z ní vyrůstá reformační nauka o „právu na odpor“ proti zločinné vrchnosti, ale také moderní koncepce lidských práv včetně svobody svědomí, či étos politické opozice nebo „občanské neposlušnosti“, který je vlastní národům zasaženým evangeliem.

Křesťan není odbojník či zbojník, nezapírá však své svědomí a víru. Kazatelna slouží zvěsti evangelia, ale tak i pojmenování veřejných hříchů (nejen politiků).^m Siláckým řečem a řešením nelze aplaudovat; sprostota si nezaslouží úctu; slabých se máme zastávat. Může nastat situace, v níž církev či jednotliví věřící musí odříct loajalitu světskému (ne)řádu a tak vyznat Pána. Kdy taková situace nastává, nelze rozhodnout předem; stejně nelze předem určit, jakou povahu má mít případný protest. Musíme např. vážít hodnotu různých dober: Neohrožuji svou svobodou bližního? Nerozvrací můj protest vzájemnou lásku? A naopak: Nesmlčuji svou tichostí pravdu, neumlčuji hlas těch, jež není slyšet? I v církvi máme různé politické postoje; zachovejme jednotu, a v pokoře hledejme vzájemnou radu, společnou řeč.

Křesťané jsou občany Kristovy i pozemské „říše“; z toho plyne: Zaprvé, že patříme Kristu: od státu spásu nečekáme. Zadruhé, že sloužíme Kristu: podřízeností světským řádům sloužíme bližním. Zatřetí, že se odpovídáme Kristu: následujeme ho na cestě kříže.ⁿ

^g 1Pt 2,11 – 4,19

^h 1Tm 3,1-6

ⁱ Iz 22,15-19; Ez 34,9n; Abk 2,4nn; Ef 1,20n; Zj 17-19

^j Ex 1,15-22; Sk 4,19; 5,29

^k 1S 19; 2Kr 19; Jr 27,22n; 38,1nn; Mk 13,9; 14,43nn | Gn 14; Ex 4,22n; 2Kr 18; Sk 16,37

^l 1S 15,22nn; 2S 12,1-10; Iz 7,10nn; Jr 22-23; Ez 36,1-10; Mt 23

^m Ef 5,6-14; Jk 5,1-11; Mt 7,1-6

ⁿ Mt 16,21-28; 1Pt 4,12-19; Žd 13,12-16